

¹⁹ A. Bauer. Mreža muzeja u Slavoniji, Muzeologija br. 19., Zagreb, 1975. g.

²⁰ Isto str. 135.

²¹ A. Bauer. Uloga saveza muzejskih društava Jugoslavije i Kongresa na unapređenju muzeologije i muzejske djelatnosti, Zbornik radova, g. V.- VI., br. 5-6, Sarajevo, 1979.-80.g., str. 547.

²² A. Bauer. Zaštita muzejske grade sa aspekta muzejskih zakona, Zbornik radova, g. V.- VI., br. 5-6, Sarajevo, 1979.-80. g.

²³ Isto str. 31.

²⁴ Isto str. 34.

²⁵ Isto str. 37.

²⁶ A. Bauer. Muzej sadašnjosti i njegov uticaj na muzej budućnosti, Zbornik radova, g. VII., br. 7, Sarajevo, 1982. g.

²⁷ Isto str. 18.

²⁸ Isto str. 21.

²⁹ Isto.

³⁰ Isto str. 22.

³¹ Isto str. 22.

MUZEJSKI ZAKONI - DOPRINOS DR. A. BAUERA ZAKONODAVNOJ DJELATNOSTI U MUZEJIMA

JAGODA OKLOPČIĆ

Dr. Antun Bauer u svojim je zapisima uvijek isticao osnovnu funkciju muzeja.

“Muzeji su ustanove koji su izvršioi zadatka muzejske službe. Muzejska služba prikuplja, zaštićuje, naučno proučava i izlaže pokretne spomenike i dokumente kulture tehnike i prirode.”

Prema tome muzeji nisu sami sebi svrha. Oni su izvršioi zadaća koje od njih traži zajednica u kojoj djeluju. Dr. Bauer se zalagao da muzejska služba u cilju navedenih dužnosti mora biti utemeljena na zakonu i na zakonom utemeljenom stručnom nadzoru u svrhu utvrđivanja stručnosti te obradi i sređivanju muzejskog materijala.

Godine 1970. javlja se intenzivna potreba za bitnom izmjenom i dopunom organizacije muzejske službe. Teži se novoj koncepciji Zakona o muzejima koji ne bi zaostajali za razvojem muzeja. Novi zakon trebao bi se temeljiti na suvremenim muzeološkim konceptima koji bi odavali sliku kulturnog života sredine u kojoj djeluje.

Te iste godine na seminaru postdiplomskog studija Muzeologije u Zagrebu dan je zadatak Muzejskom dokumentacionom cent-

ru da u suradnji s drugim forumima izradi prijedlog koncepcije Zakona o muzejima. Taj zakon za koji se zalagao dr. Bauer trebao je jamčiti plansko sistematsko sakupljanje, očuvanje i zaštitu pokretnih spomenika kulture, koji se čuvaju po našim muzejima. Prema tome, naročito je isticao određene teze koje moraju biti pravno regulirane i ozakonjene:

Muzeji moraju biti samostalne ustanove, što je nužan preduvjet za cjelokupnu muzejsku djelatnost koju obavlja muzejska služba.

Muzejska služba je naziv koji je do tada bio prihvaćen u svim zakonima drugih država, te se javlja kao nužnost. Zadaća te službe je sakupljanje, čuvanje i znanstveno proučavanje muzejske građe. Kompleksnost muzejske službe može se ostvariti jedino organiziranom suradnjom muzejskih ustanova, u sklopu mreže muzejskih ustanova.

Mreža muzejskih ustanova, naziv koji je koncipiran na osnovi specijalizacije i podjele rada te na sistematskom i planskom obavljanju muzejske službe. Osnovni preduvjet funkcioniranja jest dobro organizirana mreža muzejskih ustanova i njihova međusobna stručna suradnja.

Kako su muzeji čuvari pokretnih spomenika i kulturne baštine, oni su neminovno ustanove kulture, od posebnoga društvenoga interesa koji nije ni konkretiziran ni zajamčen.

Zbog toga, sagledavajući ondašnju situaciju, dr. Bauer je smatrao da se muzeji nalaze u podređenom položaju te je tražio da njihova osnovna djelatnost prodire istodobno u znanost i obrazovanje. Njego-

vo zalaganje za znanstveni rad na muzejskim zbirkama dovelo bi do puno značajnijih znanstvenih rezultata ako bi se njihova obrada vršila u muzejskim ustanovama. Zbog toga muzejima treba legalni status znanstvenih ustanova. Taj su status muzeji imali kroz stotinu godina ranije, a ilegalno se održava i dalje.

Zatim, muzeji moraju biti pristupačni i otvoreni za znanstveni studijski rad u svim muzejskim zbirkama, a ne samo na manjem izabranom uglavnom već obrađenom fundusu u stalnom postavu. Tu se dotiče problem i zaštite autorskih prava u muzejima koja se odnose na pravo korištenja dokumentacije vezane uz istraživački rad stručnjaka muzeja. I same sugestije ICOM-a išle su za tim da se naznači autor izvorne građe kao zakonska obveza svakoga korisnika.

Obrazlagajući osnovnu zadaću muzejske službe, a to je zaštita muzejske građe u smislu zaštite od propadanja, dr. A. Bauer uočava nelogičnost budući da su to bile ovlasti restauratorskih zavoda. Tu anomaliju, koju je dr. Bauer navodio i kritizirao, htio je suzbiti osnivanjem preparatorskih radionica po muzejima. Osnovna zadaća tih radionica bila bi rad na zaštiti muzejske građe, a ne izrada suvenira namijenjenih tržištu.

Kako bi što kvalitetnije proveo zaštitu muzejske građe, zalagao se za unošenje u naš Zakon obveza iz ratificirane Međunarodne konvencije o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba, koju je dr. Bauer objavio u *Muzeologiji* 7, Zagreb, 1969. godine.

Također se zalagao za legalizaciju izdavačke djelatnosti u muzejima u cilju popularizacije muzejske građe, te za izradu razglednica i kartografskih proizvoda za propagandu. To je povezano s izmjenama tadašnjega poreznog sistema, tj. poreza na promet u svrhu oslobađanja muzeja od obveza državi za svoja stručna izdanja i publikacije.

Valorizacija muzejskih ustanova. Obradujući pojam muzejske zbirke, naglašavao je da ona ne može imati isti status kao muzej te treba zakonom regulirati njihov odnos. Pri tome je osnovni kriterij zadaća koju muzej treba izvršiti u okviru mreže muzejskih ustanova.

Zakonom bi trebalo obuhvatiti industrijske zbirke i zbirke poduzeća te privatne zbirke s pravom javnosti.

Naročito je zastupao stav o zloupotrebi funkcije u muzeju naglašavajući da "muzejski radnik ne smije se upuštati u poslove koji bi bili štetni za muzej. Stručna i profesionalna etika i odgovornost muzejskog radnika na radu u muzeju je jedan od preduvjeta za kvalifikacijski rad u muzeju." (A. B.)

Tu se dolazi do pojma privatnih zbirki s pravom javnosti.

Privatne zbirke bi ulazile u mrežu muzejskih ustanova te bi trebale funkcionirati po odredbama muzejskog zakona.

Međumuzejska će se suradnja ostvarivati udruživanjem muzeja u zajednicu muzeja. Zamišljena je kao dobrovoljna pravna osoba. Zajednica muzeja funkcionirala je po zamisli dr. Bauera dugi niz godina, do

unatrag nekoliko godina, kada se ugasila. Služba zaštite spomenika kulture ne djeluje, kako je znao isticati dr. Bauer, kao jedna jedinstvena organizacijska služba, s obzirom na rascjepkanost te zatvorenost zavoda u okvire i granice svojih teritorija. Težnja je da se povežu u integralne cjeline na zakonskim osnovama. Svi zakoni o zaštiti spomenika kulture moraju biti praćeni stalnim odgojnim radom mladih naraštaja, inače će ostati mrtvo slovo na papiru.

Da bi sve navedene teze zaživjele, muzeji moraju dobiti zakone koji će muzejskoj službi nametnuti zadaće i obveze.

Neispunjenje propisanih obveza mora biti povezano sa zakonskim posljedicama, tj. sankcijama. Unošenje sankcija u muzejske zakone može rezultirati potpunim ispunjenjem zadanih dužnosti u muzejima, te potvrdom da će zajednica voditi brigu o radu ustanova kojima je na čuvanje povjerena dragocjena kulturna baština.

Navedene teze za koje se zalagao dr. Bauer nalazimo obrađene u muzejskim zakonima, no neke se ne primjenjuju iako je velika potreba za njima. Vizionarstvo dr. Bauera došlo je do izražaja prije mnogo godina kada je obrađivao stanje u muzejima i predlagao mjere za poboljšanje. U svemu tome očituje se velik doprinos dr. Antuna Bauera muzejskom zakonodavstvu.